

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije

Amerika naša najnovejša sovražnica.

Amerika je na rusko mirovno ponudbo odgovorila s tem, da je Avstriji napovedala vojsko. Čuden, pa značilen odgovor na željo in ponudbo miru. Severnoameriške Zedinjene države se od 5. decembra, ko je severnoameriški kongres izjavil vojno napoved Avstro-Ogrski, nahajajo z našo državo v vojnem stanju. Od vzhoda nam ruski boljševiki ponujajo roko za pomirovljenje, preko morja pa nam Wilson grozi s pestje, ki je ravnokar zgrabila za orožje proti nam.

Wilson ima za seboj ogromno večino ameriškega ljudstva. V Ameriki napoveduje vojno ljudstvo, ne pa predsednik. Ljudstvo izvršuje te svoje oblasti pe svojih zastopnikih, ki se zbirajo v dveh zbornicah, v zbornici zastopnikov in v višji zbornici, ki se imenuje senat. Obe dve zbornici tvorita takozvani kongres. Kongres se sestaja vsako leto prvi ponedeljek v decembru, in sicer brez posebnega predsedničkovega povabila. Zbral se je tudi na prvi ponedeljek letošnjega decembra.

Dne 1. decembra je imel Wilson v kongresu govor, v katerem je med drugim izjavil: Naš cilj je seveda, da dobimo vojno, in to je gotovo, da ne bomo opešali in stremljenju za tem ciljem, niti ga ne bomo pustili izpred oči, dokler vojne ne dobimo. Ameriško ljudstvo hoče, da bodo poraženi oni, ki so vojno pričeli in ki onemogočajo mir. Potem, ko bo nemška sila enkrat poražena, ko pride čas, da lahko govorimo o miru, ko bo imel nemški narod zaupanja vredne posredovalce, ki so pripravljene v smislu svojega naroda pridružiti se pri temelju bodočih zakonov in pogodb človeške družbe splošni sodbi, potem bomo radi in brez pridržka plačali ceno za mir. Mi vemo, katera je ta cena: popolno nepristranska pravičnost v vsakem oziru in za vsak narod. Nobene merilo za pravičnost ni mogoče, dokler niso strte sile samovlastnikov. Nič prej ni mogoč nastop mirovnih posredovalcev. Naša sedanja naloga pa je, da očistimo z vsemi svojimi močmi in z vsemi rezervami na ljudeh, denarju in materijalu zmago. Nemci so razširili svoje gospodarstvo na druge dežele in druge narode, tudi na veliko avstro-ogrsko monarhi-

jo, na balkanske dežele, na svobodno Turčijo in na Azijo. Te dežele se morajo zopet osvoboditi. Mir, ki naj ga sklenemo, mora zaceliti rane, mora osvoboditi narode. Osvoboditi se morajo tudi narodi Avstro-Ogrske, Balkana in Azijske Turčije pruske vojaške samovlade. Naglašati pa hočemo, da nečemo Avstro-Ogrski na noben način škodovati.

Kaj naj storimo, da to vojno za svobodo in pravico pravično končamo? Odstraniti moramo vse ovire uspeha in urediti svoje zakone v vsaki smeri tako, da podpirajo svobodno izrabljanje naših zmognosti in moči kot bojujoča se država. Pri tem nas moti, da smo sicer v vojni z Nemčijo, ne pa tudi z njenimi zavezniki. Zato nujno priporočamo kongresu, da takoj proglašajo vojno stanje med Zedinjenimi državami in Avstro-Ogrsko. Ali vas preseneča to moje dokazovanje? Nič drugega ni, kakor neizogibna posledica tega, kar sem povedal; Avstro-Ogrska v tem trenutku ni svoj lastni gospodar, ampak samo podležnica nemške vlade. Avstro-ogrška vlada ne namerava po svoji lastni volji ali odgovarjajoče željam in čustvom lastnega naroda, marveč kot orožje drugega naroda. Nastopiti moramo proti vojni sili Avstro-Ogrsko s svojo vojno silo in smatrati moramo osrednje države kot enoto. Drugače ni mogoče končati vojne.

Nato je odslek za zunanje zadeve v zbornici zastopnikov predložil ta-le sklep: „Ker je avstro-ogrška vlada napram vsem in narodu Zedinjenih držav s prekinjenjem diplomatskih odnošajev in podpiranjem podvodniške politike Nemčije, s katero je Amerika v vojni, nastopala sovražno, in ker je Avstro-Ogrska svojim zaveznikom dovoljevala vsako podporo za nadaljevanje vojne na suhem in na morju proti vladi in narodu Zedinjenih držav, sprejmeta v kongresu združena senat in zbornica zastopnikov, da obstoja od 5. decembra opoldne med Avstro-Ogrsko in Zedinjenimi državami vojno stanje. Predsednik se pooblašča in pozivlja, da se posluži v boju proti Avstriji in za izvojevanje srečnega izida vseh vojaških in pomorskih sil Amerike, kakor tudi vseh pomožnih sredstev, ki jih ima vlada na razpolago.“ — Ta sklep je zbornica zastopnikov sprejela z 363 glasov, proti nemški vojni napovedi Zedinjenih držav, broječih nad 100 milijonov prebivalcev.

Prvo vojno podvzetje Amerike proti nam bo, kakor se poroča iz Novega Jorka, izvršila ameriška mornarica v Sredozemskem morju s sodelovanjem ameriških zrakoplovcov na italijanski fronti. Bodočnost bo pokazala, ali bodo Amerikanci mogli izvršiti svojo grožnjo, da se namreč bodo v boju proti nam poslužili vseh vojaških in pomorskih sil Amerike in vseh pomožnih sredstev, ki jih ima vlada na razpolago.

Slovenski kmetje za Jugoslavijo.

Mursko polje, dne 10. dec.

Nemci, nemškutarji, „Stajerci“ in nemški častniki kričijo, češ, da slovensko kmetstvo ni navdušeno za ujedinjenje avstrijsko-ogrskih Hrvatov, Slovencev in Srbov v skupno državo. Posebno ptujski „Stajerci“ se napihuje in napanja proti uresničenju jugoslovanskega združenja. Nemškutarsko motivo, ki se toplo zavzema za nadaljevanje vojske in za vojni uspeh, kakor si ga želijo Vsenemci, skuša številko za številko dokazovati, da bi bilo tako združenje kvarljivo. Nemškutarji besedičijo slovenskemu ljudstvu, da bi se slovenskemu kmetu pod Jugoslavijo slabo godilo, da bi prišlo pod komando slovenskih in hrvaških veljakov, da bi se morali plačevati mnogo višji davki kot dosedaj, da bi se naši ljudje namesto nemščine morali učiti hrvaškega jezika, da bi bila našim delavcem, obrtnikom in trgovcem pot v nemški „raj“ (nemški del Avstrije in v Nemčijo) zaprta, da bi slovenski kmet svoje pridelke ne mogel spraviti v denar itd. Take vesti širijo ptujski, radgonski in menda tudi mariborski Nemci in posiljeni nemci. Mi slovenski kmetje vsem tem nemškim in nemškutarskim lažem popolnoma nič ne verjamemo. Slovenski kmetje Murskega polja, Slovenskih goric, Dravskega polja in gotovo tudi iz ostalih delov Slovenske Stajerske in Slovenske Koroške smo se s cellega srca pridružili jugoslovanski misli. Mi vidimo

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

XIII.

Na raznih potih.

Kmalu za Zaleszczyki so nas zivali v železniške vozove, oddrsali smo bataljon za bataljonom v smeri proti Černovicam. Bukovinsko prestolico smo samo pozdravljali z vozov; v Novi Suzeki smo izstogili in začeli z enim bataljonom pohod v Rarance, selo ob ruski meji. Nad selom so neznatne višine, ki se vlečejo od Dnjestra do rumunske meje.

V to kratko razdaljo ob bukovinsko-ruski meji od Dnjestra do Rumunije so se zaganjali Rusi januarja leta 1916 z vso silo. Nameravali so prodreti naše postojanke za vsako ceno, da bi se polastili Černovic. Svoje pehotne napade so pripravljali z artilerijsko bobnečim ognjem vsak dan po več ur. Šrapneli ter granate vseh kalibrov so padali tako na gosto po naših zakopih, kakor bi grabil z roko pesek tu ga sipal proti našim strelskim jarkom. Po odnehu topništva se je vsula sovražna pehota proti naši črti v 8 do 10 vrstah ene za drugo. K sreči je bilo tudi naše artilerije nabito polno, da je lahko zaprla pobeg napadajočemu sovražniku, katerega so nato pokosile naše strojnice in pehota. Rusi so navadno navalili na nas po 8 do 10krat na dan. Prvi napad se je začel redno ob 4. uri zjutraj. To morijo, ta pogon v žrelo smrti so ponavljali Rusi dan na dan brez najmanjšega uspeha celih 21 dni. Naše postojanke so branili Hrvati domobranci in infanterija. O kakih strelskih jarkih ni bilo pri nas niti sledu več,

vse jih je bila zruvala in zasula sovražna artilerija. Za časa bobnečega sovražnega ognja so tičali hrabri Hrvati za navpičnim grebenom za okopi brez kritja. Po prekinu bobnečega ognja se je vsula ruska pehota v naše razstreljene järke; pri takih prilikah so Hrvati pobesneli na nož. Rusi so se predajali ali pa jih je objel angel smrti.

V ta peklenški kot smo romali tudi mi z enim bataljonom. Mene je poslal polkovnik naprej v vas, naj se pogledam nekoliko po selu, če bi se morda dobilo kako nočišče. Ponudil se mi je za spremljevalca na tem potu naš novi polkovni zdravnik, ki je bil ravnokar premeščen iz zaledja na bojišče.

Kakor hitro sva prijezdila na holmce pred vasjo, nudil se je nama ob zatonu zimskega solnca lep pogled na celo dolinico, ki veže vasi Rarance in Toporoutz. Rusi so ravnokar obsipavali z artilerijo celo plan in naše postojanke. V večernem mraku je bilo neprestano bliskanje šrapnelov in razpok granat v črno-sivih, gostih oblakih za vojaško oko od daleč iz varne razdalje res nekaj mikavno lepega. V ta prizor je zastimel moj spremljevalec-zdravnik in vzdihnil:

„To je pa nekaj čarobnega! Še lepše se vidi od tukaj nego v kinu.“

Sem si pa mislil po tihem: le potrpi fant, ko dcspeva do vasi, se boš povsnel do drugih pojmov o čarobnosti artilerije.

Moral sem se novincu razložiti: kaj da so granate in kaj šrapneli. Kako se da ločiti: če kadar strelja'o naši ali sovražni topovi, kako se loči strel poljskega kanona od havbice itd. Podučil sem ga še, da morava stopiti sedaj s konj, sicer bi naju lahko Rusi proti najini volji krvavo krstili.

Zmuzala sva se v grabo za vaškim pokopališčem, stopajoč previdno peš naprej pred konji.

Ko sva dospela do prvih hiš v selu, se je začel ravnokar sovražni napad. Po vasi so pribrenša-

le krogle iz pušk od vseh strani. Dolgo časa sva se motala med hišami pri rezkem pisku jeklenk.

Zdravnik je napanjal ušesa, zastiral zdaj levo zdaj desno uho z roko in gledal v zrak, kakšni kebrri pač frčijo v zimskem času po selu. Ugledal ni nič živemu bitju podobnega, pa me je le vendar vprašal:

„Kaj pač potrčava sicer nevidno, a razločno slišno mimo ušes?“

Temu neizkušnemu vprašanju sem se le nasmešnil, mu pokazal luknjice v steni sosedne hiše, kjer se je ravno videlo, kako se zaganjajo jekleni kebrri v zid. Mož je vidno pobledel, se sesedel, zakopal glavo v obe dlani in jadikavo žalostno vsklikal:

„Da, da! Vi se lahko posmihate, ker ste sami na svetu; a jaz imam doma ženo z otroki. Med nebroj krogami sem stopal varno; oh, kaj, ko bi me katera zadela!“

Res žal mi je bilo, da sem mu z enim samim migljajem na steno odpihnil ter razblinil vse veselje in ves čar bojnega polja. Toliko sem ga še progovoril, da se je dvignil, mi sledil v hišo in tamkaj čakal name. Od tedaj ga nisem videl nikdar več v bližini kake nevarnosti.

V trdi noči je dospel naš bataljon in moral takoj pod hrib za postojanke v rezervo za vsak slučaj potrebe. V noči je zakrilatil po celi bojni dolinici mir. Niti en strel se ni oglasil: vse je počivalo izmučeno in izmzgano od pođnevnih bojov. Še sedaj kot invaidu mi je srce polno hvale do ruske artilerije, ki miruje ponoči in ne krati vojaku potrebnega spanja. Na ruski fronti se lahko človek v noči zasluženo oddahne in nemoteno naspi. Pač pa so Rusi bolj zgodnjih nog: to so dokazali osobito pri Raranczah, koder so otvarjali svoj ognjeni ples točno ob 4. uri v jutro.

(Dalje sledi.)